

Askanischer Platz, Berlin, 1936.

Hon kan fortfarande förnimma fantomkänslan av silverlänken mot nackens fjun. Hur hon slet den av sig i vrede, först slängde bort den, därefter glömde bort den, och när hon hals över huvud måste ge sig av till Berlin kunde hon inte hitta den. Varför hon nu alls måste ha just den med sig. Att den blivit en del av hennes kropp vore kanske enda skälet, men kunde lika gärna vara skäl nog att aldrig vilja bära den igen.

Sedan fadern stängt det lilla silverlåset mot hennes vita nacke med ett snäpp, hade hon inte öppnat det. Det är fyra år sedan nu ändå kan hon exakt återkalla ilningen ner längs ryggraden vid känslan av den kalla metallen, och hans nästan lika kalla fingrar. Tanken på vad gåvan betydde. Laddningen i själva akten snarare än i tingen som ju bara var några gram av en inte särskilt ädel metall. Trots att hon inte var mer än tretton då visste hon förstås att guld är värdefullare än silver, men intalade sig att valet av silver just därför måste betyda någonting. Något som gick bortom det materiella – vilket för hennes far var mycket ovanligt. Något rent och enkelt. En större intimitet, ett större allvar.

Naturligtvis var ingenting rent och enkelt, men vad visste hon den gången? Hon hade varit i en ålder när hon mest förväntades ägna sig åt handarbete, inte eftertanke. Endast tysta, tålmodsprövande kvinnobestyr. Silhuettklippning. Anspråkslöst, kostade nästan bara själva mödan (som dock var ansenlig). Hon avskydde det. Det påminde för mycket om hennes mor. Inte för att hon någonsin sett *hennes* spilla tid på detta – ”psailgrafi”, meningslösheten hade till och med ett namn – utan för att hon alltid sett sin mor precis så, halvt frånvänd som en slutna skuggbild i motljuset, en silhuett klippt med brodyrsax i svart glanspapper. Modern var en gåta. Man vill inte att ens mor ska vara en gåta, möjligen för resten av världen men inte för en själv.

Och fadern? Hon skulle aldrig glömma hans ögon ... strax innan de inte längre såg henne. Måste hålla borta den där sista bilden av honom inne i herrummet. Hon var inte den som inte kunde ta på sig en skuld, om den var hennes att bära. Men hon kunde helt enkelt inte se det så. Hur hon än vände och vred på det som hade skett strax innan hon reste.

Ett offer var störst om det också var hemligt. Om det skedde i det fördolda ägde det som mest kraft. ”Bara svärmiska flickor, och lika svärmiska patrioter, tänker i termer av offer”, mindes hon att fadern en gång hånfullt sa. Det övergripande samtalsämnet hade varit kriget, som så ofta. Vid krigsslutet var hon ännu inte född, hon var resultatet av en utdragen fredsyra, påstod fadern. Född några dagar in på 1920, ”lätt överbakad” (även detta enligt hans utsago). Det sjätte barnet till en inte särskilt barnälskande kvinna, ”världens vackraste äggkläckningsmaskin” – faderns ord igen, inte utan uppskattning i rösten.

Hans hustru stängde av maskineriet sedan. Utan sin mans vetskap. Tyst. Våldsamt. Irreversibelt.

Han borde aldrig ha uttalat sin vilja högt. Att nu, när han visste att hans kvinna också var kapabel att sätta flickor till världen efter fem söner i rad, önskade han sig lika många barn till. Han tyckte om flickor, sin egen och andras. Sina söner var han stolt över, bara noga med att aldrig visa det. Dottern älskade han.

Hon som inte tagit av sig hans halslänk en enda gång, det hemliga tecknet far och dotter emellan – inte förrän hon slet bort den med ett vanvettigt ryck, lika delar förtvivlad och rasande, i den mörka korridoren mellan herrummet och flickrummet. Låset gick sönder som en nästan löjeväckande symbolisk konsekvens och korset, dekorerat med blodröda granater, för all världens väg.

Naturligtvis var detta, möjligheternas stad Berlin, staden där man kunde få allting lagat. Och om igen söndertrasat om man så ville ... Men halslänken låg ju kvar slängd någonstans i det övergivna flickrummet sedan hon tvingats ge sig av. Vad var det hon kände när Berlinexpressen rullade ut från Stockholms Central i den kalla vårskymningen? Förtvivlan och lättnad, skräck och upphetsning, motsatta känslor till förblandning lika varandra? En ensamhet så djup att hon inte haft en aning om att den fanns.

Berlin visade sig vara en stad som inte älskade henne tillbaka. Det fick hon smärtsamt erfara redan första kvällen hon kom hit, till Askanischer Platz. Men, om någonting, förstärkte det bara känslan av frihet.